

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ **«ЕКОНОМІКА І ПІДПРИЄМНИЦТВО»**

Лектор дисципліни	Ступінь вищої освіти – Бакалавр
Контактна інформація лектора (e-mail)	Спеціальність <u>201 «Агрономія»</u>
Сторінка дисципліни на moodle.nati.org.ua	Освітня програма <u>«Агрономія»</u>
	Рік навчання <u>3</u>, семестр <u>6</u>
	Форма навчання <u>денна/заочна</u>
	Кількість кредитів ЄКТС <u>4</u>
	Денна форма навчання: 24 год. - лекції; 24 год. - семінарські; 72 год. - самостійна робота. Заочна форма навчання: 6 год.- лекції; 8 год.- семінарські; 106 год. - самостійна робота
	Мова викладання <u>українська</u>
	Власенко Дмитро Олександрович , кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та аграрної економіки
	vlasenko_dmytro@ukr.net
	http://moodle.nati.org.ua/course/view.php?id=827

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення навчальної дисципліни – в процесі вивчення набуваються знання з теорії аграрних підприємств і способів забезпечення ефективного функціонування економіки підприємства. Обґрунтовуються методи раціонального і ефективного витрачання ресурсів, застосування високопродуктивної техніки і ресурсозберігаючих технологій. На основі пізнання дії об'єктивних економічних законів студенти вивчають сучасний економічний механізм, який забезпечує ефективну діяльність підприємства в умовах ринку і конкуренції, що сприяє вирішенню поточних і стратегічних завдань. Дисципліна формує економічне мислення у спеціалістів і готує їх до роботи в умовах економічної самостійності підприємств і ринкових відносин. Рівень знань з економіки підприємств значною мірою забезпечує здобуття студентами відповідних навиків з економічної роботи і їх підготовленість до практичної діяльності, що в цілому визначає їх професійну компетентність.

Завдання вивчення дисципліни: надбання студентами знань і вміння з таких проблем, як економічні основи функціонування підприємства; прогнозування і планування діяльності підприємства; персонал підприємства, продуктивність праці та її оплата; матеріально-технічна база і виробнича потужність підприємства; основний і оборотний капітал підприємства; інтелектуальний капітал та нематеріальні активи підприємства; інвестиційні ресурси та інноваційна діяльність; якість і конкурентоспроможність продукції; витрати виробництва, собівартість і ціни на продукцію; економічні результати та ефективність діяльності підприємства.

Навчальна дисципліна формує такі міждисциплінарні зв'язки:

дисципліни, що передують: вища математика з елементами математичної статистики

дисципліни, що забезпечуються: стандартизація та управління якістю продукції рослинництва.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньої програми "Агрономія" спеціальності 201 - Агрономія.

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні фахові задачі та практичні проблеми в галузі сільськогосподарського виробництва, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та відповідністю зональних умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 9. Здатність управляти комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у конкретних виробничих умовах

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 3. Обговорювати і пояснювати основи, що сприяють розвитку загальної політичної культури та активності, формуванню національної гідності й патріотизму, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання економіки й права.

ПРН 15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (л.з/ п.з, с.з/с.р)	Результати навчання	Завдання	Оцінюван- ня
VI семестр				
Модуль 1 Основи функціонування та ресурсний потенціал аграрних підприємства				
Тема 1 Теоретичні основи економіки	Денна форма 2/2/6 Заочна форма 0,5/0/10	Знати предмет, об'єкт та методи дослідження економічної науки . Аналізувати особливості функціонування підприємств аграрного сектору економіки	Доповідь з презентацією Виконання, самостійної роботи і тестових завдань	5
Тема 2 Підприємство як суб'єкт господарювання	Денна форма 2/2/6 Заочна форма 0,5/1/8	Знати теоретичні засади економічної діяльності суб'єктів господарювання Розрізняти і систематизувати основні напрями господарсько-фінансової діяльності підприємства Вміти працювати в команді, делегувати повноваження, розподіляти роботу і вести полеміку	Підготовка доповідей, рефератів, презентацій. Виконання, самостійної роботи і тестових завдань	5
Тема 3 Земельні ресурси та їх використання	Денна форма 2/2/6 Заочна форма 0,5/1/8	Знати види та класифікацію земельних ресурсів підприємства Аналізувати структуру угідь підприємства Розрізняти показники забезпеченості та ефективності використання угідь підприємства Застосовувати знання теми при розв'язуванні ситуаційних завдань щодо визначення ефективності використання угідь підприємства	Написання тестів Розв'язок задач Доповідь з презентацією	5
Тема 4 Персонал підприємства, продуктивність	Денна форма 2/2/6 Заочна	Знати поняття та класифікацію персоналу підприємства Аналізувати структуру персоналу підприємства	Написання тестів Розв'язок задач	5

праці та її оплата	форма 0,5/1/9	Розрізняти прями та обернені показники продуктивності праці Застосовувати знання теми при розв'язуванні ситуаційних завдань щодо нарахування оплати праці персоналу підприємства	Доповідь з презентацією	
Тема 5 Капітал підприємства	Денна форма 2/2/6 Заочна форма 0,5/1/8	Знати економічну суть та склад основного, оборотного та інтелектуального капіталу підприємства, матеріально-технічної бази аграрних підприємств. Розуміти поняття і види нематеріальних ресурсів. Застосовувати знання теми при виконанні практичних завдань. Аналізувати структуру основного та оборотного капіталу підприємства.	Написання тестів Розв'язок задач Доповідь з презентацією	5
Тема 6 Матеріально-технічна база аграрних підприємства	Денна форма 2/2/6 Заочна форма 0,5/0/10	Знати суть і особливості матеріально-технічної бази сільського господарства. Вміти здійснювати оцінку ефективності використання машинно-тракторного парку та транспортних засобів в аграрному підприємстві. Аналізувати енергетичні ресурси сільського господарства, ступінь механізації і автоматизації сільськогосподарського виробництва.	Написання тестів Розв'язок задач Доповідь з презентацією	5
Тест до модуля 1				5
Разом за змістовим модулем 1				35
Модуль 2 Витрати та результати діяльності підприємства				
Тема 7 Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства	Денна форма 2/2/6 Заочна форма 0,5/1/8	Знати економічну суть інвестиційних ресурсів підприємства та поняття і види інноваційної діяльності Вміти здійснювати оцінку економічної ефективності виробничих інвестицій та оцінку ефективності технічних та організаційних нововведень Аналізувати структуру інвестицій в основний капітал та основні напрямки науково-технічного прогресу	Написання тестів Розв'язок задач Доповідь з презентацією	5
Тема 8 Витрати виробництва та собівартість продукції	Денна форма 2/2/6 Заочна форма 0,5/1/8	Знати поняття витрат виробництва і собівартості продукції Вміти визначати собівартість продукції підприємства Аналізувати витрати виробництва Розуміти різницю між повною та виробничою собівартістю Застосовувати знання та вміння при проведенні розрахунків в запропонованих задачах Використовувати методи	Написання тестів Розв'язок задач Доповідь з презентацією Бізнес кейс	5

		калькулювання собівартості продукції при її обчисленні		
Тема 9 Ціни та ціноутворення на продукцію	Денна форма 2/2/6 Заочна форма 0,5/0/10	Знати економічний зміст ціни Вміти формувати ціну продукту Розуміти принципи ціноутворення на продукцію Застосовувати знання та вміння при проведенні розрахунків в запропонованих задачах	Написання тестів Розв'язок задач Доповідь з презентацією або ессе	5
Тема 10 Економічні результати та ефективність діяльності підприємства	Денна форма 2/2/6 Заочна форма 0,5/1/8	Знати суть економічної ефективності діяльності підприємства Вміти систематизувати показники результативності та ефективності діяльності підприємства Аналізувати економічний стан підприємства Розуміти необхідність, принципи та точність проведених розрахунків при аналізі економічного стану підприємства Застосовувати знання з даної теми при виконанні індивідуальної розрахункової роботи	Написання тестів Індивідуальна розрахункова робота Доповідь з презентацією	5
Тема 11 Розміщення, спеціалізація та концентрація виробництва в аграрних підприємствах	Денна форма 2/2/6 Заочна форма 0,5/0/10	Знати суть розміщення, спеціалізації та концентрації виробництва Вміти систематизувати показники розміщення, спеціалізації та концентрації виробництва Аналізувати рівень та виробничий напрям підприємства Розуміти необхідність та принципи розміщення, спеціалізації та концентрації виробництва Застосовувати знання з даної теми при виконанні індивідуальної розрахункової роботи	Написання тестів. Виконання, самостійної роботи Доповідь з презентацією	5
Тема 12 Якість і конкурентоспроможність продукції	Денна форма 2/2/6 Заочна форма 0,5/1/9	Знати показники, які характеризують якість і конкурентоспроможність продукції підприємства Вміти розрізняти показники якості і конкурентоспроможності продукції підприємства Розуміти важливість даних показників при оцінці стану підприємства Застосовувати знання та вміння при проведенні розрахунків в запропонованих задачах	Написання тестів Індивідуальна розрахункова робота Доповідь з презентацією	5
Тест до модуля 2				5
Разом за змістовим модулем 1				35
Всього за навчальну роботу				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ЗАГАЛЬНА ПОЛІТИКА КУРСУ

1. Академічна доброчесність

1.1. Студенти зобов'язані дотримуватись принципів академічної доброчесності:

- самостійне виконання письмових робіт, тестів, практичних завдань;
- уникання плагіату при підготовці есе, рефератів, презентацій та інших індивідуальних і групових робіт;
- дотримання авторських прав при використанні джерел інформації.

1.2. Порушення академічної доброчесності призводить до анулювання результатів відповідної роботи.

2. Відвідування та участь у заняттях

2.1. Регулярне відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим.

2.2. Активна участь у заняттях (включаючи обговорення, роботу в групах, виконання завдань) позитивно впливає на підсумкову оцінку.

2.3. У разі пропуску заняття студент повинен:

- попередньо повідомити викладача (якщо можливо);
- самостійно опрацювати пропущений матеріал;
- узгодити із викладачем можливість виконання пропущених завдань.

3. Виконання та здача завдань

3.1. Усі завдання мають бути виконані у встановлений термін, вказаний викладачем.

3.2. Прострочені завдання можуть бути прийняті до розгляду, але із зменшенням максимальної оцінки (за рішенням викладача).

3.3. У разі поважних причин (хвороба, форс-мажор) строки виконання завдань можуть бути подовжені за попередньою домовленістю.

3.4. При груповій роботі кожен студент несе відповідальність за свій вклад і повинен представити звіт про виконану частину.

4. Оцінювання

4.1. Оцінювання здійснюється відповідно до критеріїв, викладених у політиці оцінювання, яка наведена нижче.

5. Комунікація

5.1. Офіційним каналом комунікації є електронна пошта викладача, платформа LMS Moodle та месенджери, узгоджені між викладачем і групою.

5.2. Викладач відповідає на запити студентів у робочий час, з понеділка по п'ятницю.

6. Використання технічних засобів

6.1. Під час занять дозволено використовувати ноутбуки, планшети, телефони для навчальних цілей (конспектування, пошук інформації тощо).

6.2. Використання гаджетів для нецільових потреб (ігри, соціальні мережі) заборонено.

7. Поведінка під час занять

7.1. Всі учасники навчального процесу повинні дотримуватись етичних норм, проявляти взаємоповагу до викладача та одногрупників.

7.2. Агресивна, образлива чи будь-яка інша неприпустима поведінка може стати причиною дисциплінарних заходів.

8. Форс-мажорні обставини

8.1. У разі виникнення форс-мажорних обставин (надзвичайна ситуація, хвороба, технічні проблеми) студенти повинні повідомити викладача якомога швидше.

8.2. Усі можливі питання щодо термінів виконання завдань або участі в заняттях вирішуються індивідуально.

Ця політика спрямована на забезпечення ефективного та комфортного освітнього процесу для всіх учасників.

ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, зокрема: лекції (інтерактивне викладення теоретичного матеріалу з використанням презентацій за допомогою мультимедійних засобів); практичні (семінарські) заняття (обговорення теоретичних питань, розв'язання задач, аналіз кейсів, групова робота), самостійна робота (вивчення рекомендованих джерел, опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до розв'язання задач і тестового контролю, виконання індивідуальних завдань, у тому числі з використанням платформи Moodle)

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця 1.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	відмінно
89-74	добре
60-73	задовільно
1-59	незадовільно

Загальна оцінка за курс для виставляється за результатами поточного, проміжного та підсумкового контролю згідно табл. 2.

Таблиця 2.

Формування загальної оцінки за курс

Максимальна кількість балів	60 балів (поточний контроль) сума балів оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання завдань	10 балів (модульний (проміжний) контроль) - тестування	30 балів (підсумковий контроль) - сума балів оцінок за теоретичні питання та/або практичні завдання
Мінімальний пороговий рівень	36 балів (поточний контроль)	6 балів (модульний (проміжний) контроль)	18 балів (підсумковий контроль)

Критерії оцінювання під час поточного контролю

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських (практичних) заняттях, а також результати самостійної/індивідуальної роботи.

Оцінювання роботи на семінарських заняттях, індивідуальної/самостійної роботи здійснюється за шкалою від «0» до «5». Загальна оцінка за окрему тему становить 5 балів і формується як середнє арифметичне аудиторної та індивідуальної/самостійної роботи.

Критерії оцінювання розв'язання задач представлено у табл. 3.

Таблиця 3.

<u>Критерії оцінювання розв'язання задач</u>	
Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Розв'язання задачі є абсолютно вірним. Студент володіє знаннями методики здійснення розрахунків, вміє нестандартно підходити до розв'язання задач (вирішення ситуацій) та робити обґрунтовані висновки.
4 бали	Задача розв'язана вірно, але обґрунтування висновків є недостатнім
3 бали	Задача розв'язана вірно, але немає висновків та хід розв'язання задачі (вправи, ситуації) не подано.
2 бали	При розв'язанні задачі виявлені неточності, помилки в розрахунках.
1 бал	Практичне завдання розв'язане невірно.
0 балів	Не було спроби розв'язати задачу

Таблиця 4.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

<u>Критерії оцінювання навчальних досягнень</u>	
Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує завдання стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує завдання стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Здобувач вищої освіти має бути оцінений не менш як з 60% семінарських (практичних) занять, передбачених навчальним планом. У випадку, якщо здобувач вищої освіти не був оцінений з відповідної кількості занять, він отримує 0 балів за кожне заняття, з якого мав бути оцінений.

При цьому здобувачу вищої освіти може бути зараховано виконання індивідуальних завдань за певне заняття якщо він не був оцінений за результатами проведення семінарського (практичного) заняття.

Основними видами індивідуальних завдань є: підготовка доповідей, рефератів;

розв'язування задач, вирішення ситуаційних завдань, розв'язання тестів тощо.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Проміжний контроль проводиться у формі тестування і складається з 10 тестових запитань, кожне з яких оцінюється у 0,5 бали. Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою від «0» до «5». Результат у вигляді десяткової дробі округлюється. У разі, якщо здобувач вищої освіти за проміжний контроль отримав менше ніж 3 бали, то він вважається таким, що не склав проміжний контроль.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Максимальна кількість балів за виконання будь-якого з видів індивідуальних завдань складає 5 балів.

Критеріями оцінювання роботи з літературними джерелами є здатність студента збирати джерельну інформацію та критично її опрацювати. Оцінювання доповіді (реферату) здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.

Критеріями розв'язання задач (ситуацій) є знання методики здійснення розрахунків, вміння нестандартно підходити до розв'язання ситуацій та робити обґрунтовані висновки.

Окрім цього можуть бути зараховано прослуховування курсів і у відповідності до тема навчальної дисципліни на платформах EdEra, Prometheus та інших. Зарахування відбувається за наявності сертифікату про успішне проходження курсу.

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Семестрові екзамени в усній формі проводяться за білетами. Екзаменаційний білет містить два теоретичних питання і одну задачу. Критерії оцінювання теоретичних та практичних завдань, які входять до підсумкового контролю, наведено у табл. 3-4.

Результат екзаменаційного контролю визначається як сума балів, які здобувач отримав за кожне з питань (завдань) екзаменаційного білета. Цей бал помножується на коефіцієнт 2. Якщо здобувач вищої освіти отримав недостатню кількість балів з поточного контролю (менше 36 балів) або не склав проміжний контроль, він не допускається до складання семестрового екзамену, а у відомості обліку успішності виставляється оцінка «незадовільно». У разі, якщо здобувач вищої освіти за екзамен отримав бал менше, ніж 18, то він вважається таким, що не склав екзамен. У графі «атестація» виставляється 0 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Економіка і підприємництво, менеджмент: підручник / В.А. Ткачук та ін. Київ: Компринт, 2020. 480 с.
2. Економіка сільського господарства: навч. посіб. / С.М. Рогач та ін. Київ: Компринт, 2020. 512 с.
3. Agricultural economics: textbook / S. Rogach, N. Sulima, T.Gutsul, L. Pkiv – Київ: Компринт, 2020. 424с.
4. Tkachuk V.A. Rogach S.M., Gutsul T.A., Balan O.D. Economics and entrepreneurship: tutorial. Київ: Компринт, 2021. 312 с.
5. Рогач С.М., Суліма Н.М., Гуцул Т.А. Економіка підприємств (в схемах і таблицях): навч. посіб. Київ: Компринт, 2018. 510 с.

Додаткова література

1. Економіка підприємства. Підручник. Під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В.. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.

2. Власенко Д.О., Македон Г.М., Шкарупа О.В. Роль цифрових інновацій у забезпеченні інтересів аграрних підприємств. Здобутки економіки: перспективи та інновації, № 8 (2024), <https://doi.org/10.5281/zenodo.13141609>
3. Власенко Д.О., Македон Г.М., Шкарупа О.В. Проблеми модернізації транспортного забезпечення підприємств в аграрному секторі економіки. БІЗНЕС-НАВІГАТОР Науково-виробничий журнал Випуск 3 (76) 2024
<https://doi.org/10.32782/business-navigator.76-42>.
4. Інформаційно-аналітичний портал АПК України. URL:
<https://agro.me.gov.ua/ua/napryamki/organichne-virobnictvo/organichne-virobnictvo-v-ukrayini>